

En fallstudie om språklig och nationell identitet hos tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland

Lotta Vähäylikkä

Kandidatavhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk och

kommunikationsstudier

Våren 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Kielten ja viestintätieteiden laitos
Tekijä: Lotta Vähäyjylkkä	
Työn nimi: En fallstudie om språklig och nationell identitet hos tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi: 2017	Sivumäärä: 29+1
<p>Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on saada tietoa Suomeen muuttaneiden kolmannen sukupolven ruotsinsuomalaisten kielellisestä ja kansallisesta identiteetistä. Tavoitteena on selvittää, kokevatko tutkittavat itsensä suomalaisiksi vai ruotsalaisiksi ja vastaavasti tuntevatko he itsensä suomenkielisiksi, ruotsinkielisiksi vai kaksikielisiksi. Lisäksi tavoitteena on saada tietoa heidän ajatuksistaan koskien mahdollisia muutoksia heidän kansallisessa ja kielellisessä identiteetissään Suomeen muuton jälkeen.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus ja se toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, ja tulokset analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Haastateltavia tutkimuksessa on kolme, joista kaikki ovat syntyneet Ruotsissa, mutta muuttaneet Suomeen aikuisiällä.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella kaikki haastatellut kokevat olevansa kaksikielisiä, vaikka osalla heistä toinen kieli on vahvempi. Yhden haastatellun kohdalla voidaan puhua myös kielellisestä kaksoidentiteetistä. Lisäksi tulosten perusteella voidaan todeta, että haastatelluilla on edelleen vahva tunneside Ruotsiin, vaikka he ovat alkaneet tuntea yhteenkuuluvuutta myös Suomeen. Muutokset haastateltavien kielellisessä identiteetissä Suomeen muuton jälkeen vaikuttivat riippuvan Suomessa asumisen kestosta. Kaikki haastatellut kokevat, että kansallinen identiteetti on tilannesidonnainen. Ruotsissa asuessaan he olivat kokeneet olevansa suomalaisia, mutta Suomessa asuessaan he tuntevat itsensä ruotsalaisiksi.</p>	
Asiasanat: sverigefinnar, språklig identitet, nationell identitet, tvåspråkighet	
Säilytyspaikka	
Muita tietoja	

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	4
1.1	Syfte.....	4
1.1	Uppsatsens disposition.....	5
2	TEORETISK BAKGRUND.....	5
2.1	Identitetsbegrepp.....	5
2.1.1	Språklig identitet.....	6
2.1.2	Nationell identitet/etnisk identitet.....	7
2.2	Förstaspråk/modersmål.....	9
2.3	Tvåspråkighet.....	10
2.4	Bakgrund om sverigefinnar.....	11
2.5	Tidigare forskning.....	12
3	MATERIAL OCH METOD.....	14
3.1	Kvalitativ metod och innehållsanalys.....	14
3.2	Informanter.....	14
4	RESULTAT OCH ANALYS.....	15
4.1	Språklig identitet.....	15
4.1.1	Enspråkig, tvåspråkig eller flerspråkig?.....	18
4.2	Nationell/etnisk identitet.....	19
4.3	Identitet efter flytten till Finland.....	21
5	SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	23
5.1	Sammandrag av resultaten.....	23
5.2	Jämförelse med tidigare studier.....	24
5.3	Reliabilitet och validitet.....	25
5.4	Avslutning.....	25
	LITTERATUR.....	27
	BILAGA.....	30

1 INLEDNING

I denna avhandling undersöker jag språklig och nationell identitet hos tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland. Med sverigefinnar syftar jag på i Sverige bosatta personer som har finska som modersmål och som identifierar sig med den sverigefinska minoriteten (Nationalencyklopedin). Med tanke på finska invandrare i Sverige under krigstiden och åren 1969-1970, finns det idag en mängd personer som kan kallas tredje generationens sverigefinnar, d.v.s. deras far- eller morföräldrar har flyttat från Finland till Sverige. Reinans (1996: 65) konstaterar att nästan en halv miljon finländare har blivit registrerade som invandrare i Sverige under perioden 1945-1990. Även om antalet är ungefärligt på grund av utvandringen och personer som har flyttat flera gånger, utgör sverigefinnar en betydande minoritet i Sverige. Lainio (2007: 9) konstaterar att det inte är lätt att uppskatta antalet sverigefinnar, eftersom det inte finns någon registrering av modersmål i Sverige.

I dagens globaliserade värld finns det ett stort antal människor som vill eller måste flytta till ett annat land. Dessutom är det nuförtiden vanligt att två eller flera språk används i vardagen. Wei (2000: 5) tar fram att t.o.m. en tredjedel av världens människor regelmässigt använder två eller flera språk i olika sammanhang, t.ex. med sin familj eller på sitt arbete. Dessutom finns det ännu fler av de som ibland använder ett annat språk än sitt modersmål (Wei 2000: 5). Temat språklig och nationell identitet är aktuellt eftersom människor som använder flera språk eller har invandrat till ett nytt land kanske blir tvungna att fundera över sin identitet.

Jag har blivit intresserad av detta tema eftersom jag har umgåtts med sverigefinnar och även tredje generationens sverigefinnar som nu bor i Finland. På grund av mina erfarenheter av sverigefinnar antar jag att de identifierar sig mer med Sverige och svenska språket än med Finland och finska språket.

1.1 Syfte

Syftet med min kandidatavhandling är att utreda hurdan språklig och nationell identitet informanterna har samt att kartlägga deras tankar om de upplever sig som tvåspråkiga. Dessutom är syftet att redogöra för om informanterna upplever att deras språkliga och

nationella identitet har förändrats efter flytten till Finland. Genom intervjuer vill jag få svar på följande frågor:

1. Identifierar informanterna sig som svenskar eller finnar respektive svenskspråkiga, finskspråkiga eller flerspråkiga?
2. Anser informanterna att deras språkliga samt nationella identitet har förändrats efter flytten till Finland?

1.1 Uppsatsens disposition

I kapitel 2 redogör jag för de viktigaste teoretiska ramarna för den här studien. I de första avsnitten (2.1–2.3) presenteras de viktigaste begreppen såsom språklig och nationell identitet. Efter det ger jag en översikt över bakgrunden för sverigefinnar. I avsnitt 2.5 presenterar jag några studier som tidigare har gjorts om temat. I kapitel 3 presenteras materialinsamling och metod som har använts i denna avhandling. Kapitel 4 innehåller resultat och analys och i det sista kapitlet (5) sammanfattar jag resultaten.

2 TEORETISK BAKGRUND

2.1 Identitetsbegrepp

Identitet är en term som inte kan definieras entydigt utan det finns många olika definitioner. Det finns olika uppfattningar om begreppet inom de olika vetenskapliga inriktningarna, vilket Rönnholm (1999: 23) också konstaterar. Enligt Rönnholm (1999: 24) är identitet att tillhöra någon grupp, allt som man har gemensamt med andra och allt som skiljer en person från de andra. Han tar således fram identitetens sociala aspekt. Rönnholm (1999: 25) anser att man blir tvungen att fundera på sin identitet först när man har en identitetskras. En individ är således inte alltid medveten om sin identitet och vilka faktorer som påverkar den.

Ouvinen-Birgerstam (1984: 20–23) gör en indelning av identitet i *personlig identitet* respektive *social identitet*. Den personliga identiteten delas vidare in i *objekt-aspekt*, m.a.o. “självuppfattning” och *subjekt-aspekt*, “jagidentitet”. Objekt-aspekten betyder individens uppfattningar om sig själv som objekt och den innehåller identitetens kognitiva innebörder, som t.ex. språkliga beskrivningar av sig själv och hur man identifierar sig med något.

Subjekt-aspekten kan bara upplevas genom känslor och den är den emotionella sidan av identiteten. (Ouvinen-Birgerstam 1984: 20–33, se även Virta 1994b: studie 3: 5–6)

Den sociala identiteten har två aspekter: *gruppidentitet* och *vi-identitet*, m.a.o. *kollektividentitet*. Gruppidentiteten motsvarar objekt-aspekt av identitet på den sociala nivån. Den omfattar identitetens kognitiva dimension på samma sätt som självuppfattningen. Gruppidentitet innehåller individens uppfattningar om gruppen och föreställningar individen har om sitt eget medlemskap i den. Individen definierar sig själv som en medlem i någon grupp, t.ex. svenskspråkig eller finskspråkig. För att bilda en grupp ska man ha minst ett gemensamt attribut, som t.ex. språk, religion eller yrke. Vi-identiteten d.v.s. kollektividentiteten motsvarar däremot subjekt-aspekt på den sociala nivån. Kollektividentiteten syftar på individens känsla och upplevelse av att tillhöra en grupp. För att uppleva kollektividentitet ska man ha någon gemenskapskänsla med de andra i gruppen. (Ouvinen-Birgerstam 1984:45–49, se även Virta 1994b: studie 3: 6–7)

Joseph (2004: 1) definierar identitet på ett enkelt sätt: genom att svara på frågan “vem är du?”. Svaret kan avslöja något om ens identitet. Haglund (2004: 360–361) är av den åsikten att individens identitet utarbetas i samspel med andra individer. Hon konstaterar vidare att uppfattningen om identitet har förändrats under de senaste århundradena. Nuförtiden gäller tanken om identitetsskapande som dynamisk process och om att identitet kan utvecklas och förändras. Det betonas också att identitet har en öppen karaktär och den är beroende av situation, kontext och tid (Haglund 2004: 360–361).

Den här aspekten om identitet som dynamisk företeelse är viktig i denna avhandling. Dessutom betonas både identitetens sociala och personliga aspekter eftersom syftet är att utreda informanternas uppfattningar om deras språkliga identitet, men också deras tankar om nationell identitet.

2.1.1 Språklig identitet

Språket och identiteten är nära förbundna med varandra, vilket många forskare konstaterar. Haglund (2004: 363) påpekar att alla språkliga handlingar måste ses som identitetshandlingar eftersom social interaktion är viktigt för tolkningen av t.ex. sociala roller och uppfattningar om sig själv. Enligt Rönholm (1999: 33) hör språket och identiteten alltid ihop på ett eller

annat sätt. Han konstaterar vidare att språket är ett medel för interaktion som man lär sig redan som barn och med hjälp av språket kan man beskriva sig själv.

Språket har en stor betydelse för individens identitet. Med hjälp av språk kan vi definiera oss själva och bli definierade av andra. Dessutom fungerar språkbruket som social markör. Den här markören styr också de föreställningar som andra har av oss. (Virta 1994a: 25)

Virta (1994a: 24) konstaterar också att begreppet *språklig identitet* kan definieras på samma sätt som den personliga identiteten, d.v.s. delas in i språklig jagidentitet och språklig självuppfattning. Den språkliga jagidentiteten innehåller känslan av att vara sig själv när man pratar ett visst språk samt den språkliga självkänslan och det språkliga självförtroendet. Den språkliga självuppfattningen omfattar känslor, uppfattningar och värderingar angående språkfärdigheter samt språkgrupper och vårt förhållande till dem. (Virta 1994a: 24)

Enligt Virta (1994a: 24) kan identitetskänslan ”komma i gungning” hos tvåspråkiga individer. Tvåspråkighet påverkar individers identitet på olika sätt beroende på graden och typen av tvåspråkighet (Edwards 2009: 13). Edwards (2009: 248) konstaterar också att det nuförtiden råder tanken om att tvåspråkigheten inte betyder förlust som man tidigare trott. Tvärtom är många forskare nuförtiden av den åsikten att flerspråkighet utvecklar en större kulturell kännedom. Att tala ett språk betyder samtidigt att tillhöra en viss språkgrupp. När en individ talar mer än ett språk betyder det tillhörighet till många språkgrupper och det kan skapa variation i individens identitet (Edwards 2009: 248). Eftersom mina informanter har vuxit upp med två språk, är Edwards synpunkt till språklig identitet viktig i denna avhandling. Dessutom är utgångspunkten i avhandlingen att språk och identitet är oskiljaktiga.

2.1.2 Nationell identitet/etnisk identitet

Det kan vara svårt att göra en klar skillnad mellan *nationell* och *etnisk identitet*. Virta (1994a: 23–24) konstaterar att de här begreppen ofta överlappar varandra. Han gör dock skillnaden genom att ha etnisk identitet som överbegrepp och nationell och kulturell identiteter som underbegrepp för etnisk identitet (Virta 1994b: studie 3: 8). Vidare delar han in den etniska identiteten i *kulturidentitet* respektive nationell identitet. Kulturidentitet syftar på t.ex. tankesätt, mentalitet och språk, medan nationell identitet omfattar nationella eller samhälleliga tillhörigheter.

Enligt Virta (1994b: studie 3: 8) är etnisk identitet en del av den sociala identiteten. Med den etniska identiteten syftar han på tillhörighet till en etnisk grupp och på de föreställningar och känslor individen har om gruppen och sitt medlemskap i denna grupp. Med den etniska gruppen däremot syftar Virta (1994b: studie 3: 8) på grupper som har gemensamt språk, geografiskt område, gemensam kultur och härstamning.

Ouvinen-Birgerstam (1984: 50) är av samma åsikt som Virta om att etnisk identitet hör ihop med den sociala identiteten. Enligt henne är etnisk identitet en av många sociala identiteter. Ouvinen-Birgerstam (1984: 51–52) påpekar också att etnisk identitet blir problematisk först när man invandrar till ett nytt land eller är en del av en minoritet. Hon anser att majoritetsbefolkningen sällan i högre grad är medvetna om den etniska identiteten medan minoritetsbefolkningen kan ha ett mer komplicerat förhållande till saken. Enligt Ouvinen-Birgerstam (1984: 52) pågår hos minoritetsbefolkningen hela tiden en kognitiv och emotionell förändrings- och anpassningsprocess.

Virta (1994a: 24–25) konstaterar att språklig och etnisk identitet överlappar varandra. Barn lär sig kulturella värderingar och Umgängesregler med hjälp av språket. Dessutom har varje språk ett begreppssystem som är kulturellt präglad (Virta 1994a: 25). Språk och kultur är alltså alltid nära varandra. Lainio (1996: 255) konstaterar att man med hjälp av ett visst språk kan visa samhörighet. Språket kan alltså ha en funktion som en social och etnisk symbol. Han tar fram att finska språket har en viktig funktion för sverigefinnar som symbol för etnicitet och samhörighetskänsla.

Edwards (2009: 162) definierar etnisk identitet som lojalitet mot en grupp som man har ärvda relationer till. Gruppens gränser ska vara tydliga och hållbara för medlemmarna, men det finns inget behov av kontinuitet över generationer, kulturell konstruktion eller samma socialisation.

Åmossa (1978: 18) anser att nationell gemenskap särskilt är en språklig gemenskap. Hon definierar den nationella identiteten på följande sätt:

Att ha gemenskap, att tillhöra en grupp, där man ordlöst förstår sammanhangen och livsmönstret, att där ha en bestämd roll som är erkänd av en själv och av gruppen och att uppleva en självklar kontinuitet i detta, det ger en människa hennes nationella identitet.

Joseph (2004: 162–163) skiljer mellan nationell och etnisk identitet. Hans definition om etnisk identitet koncentrerar sig mer på kulturarvet och härstamningen, medan nationell identitet syftar mer på politik och autonomi som ofta betraktas som kulturellt arv.

I likhet med Virta (1994a: 23) gör jag inte någon skarp gräns mellan begreppen etnisk och nationell identitet i denna avhandling, utan utgångspunkten är att begreppen i många fall är överlappande.

2.2 Förstaspråk/modersmål

För att kunna definiera *tvåspråkighet*, anser jag att det är viktigt att även definiera begreppet *förstaspråk* eller *modersmål*. Skutnabb-Kangas (1981: 21) tar fram några av de vanligaste definitionerna av modersmålet, t.ex. modersmål är ”det språk man tänker på” eller ”det språk man drömmer på”. Hon kritiserar dock dessa kriterier eftersom man kan göra alla dessa saker efter att ha lärt sig ett nytt språk.

Skutnabb-Kangas (1981: 22–26) delar in kriterierna för att bestämma modersmål i fyra kriterier: ursprung, kompetens, funktion och attityder. Enligt ursprungskriteriet är modersmålet det språk som en individ har lärt sig först medan det med kompetenskriteriet menas att modersmålet är det språk som individen behärskar bäst. Funktion betyder att modersmål är det språk en individ använder mest och attitydskriteriet syftar på det språk som man identifierar sig med. (Skutnabb-Kangas: 22–26) I min avhandling är funktions- och attitydskriterierna de viktigaste eftersom jag utreder informanternas egna tankar om deras modersmål och språkanvändning.

En annan fråga är om man kan ha två modersmål. Skutnabb-Kangas (1981: 27–40) diskuterar frågan ur de fyra definitionernas perspektiv på modersmålet. Enligt ursprungsdefinitionen kan man ha två modersmål om föräldrar talar olika språk hemma. Det händer dock ofta att språken blir ojämna. Ur kompetensdefinitionens synpunkt borde man behärska två språk lika bra, vilket dock sällan händer. Samma resultat får man om frågan betraktas på funktionell nivå. Det kan vara svårt att använda två språk lika mycket. Enligt attitydsdefinitionen däremot kan man mycket väl ha två modersmål. (Skutnabb-Kangas 1981: 27–40) Nuförtiden gäller uppfattningarna på tvåspråkighet att det inte längre förväntas att en tvåspråkig person skulle vara en summa av två enspråkiga personer (García 2012: 4).

2.3 Tvåspråkighet

Om de tidigare presenterade begreppen har varit mångtydiga, finns det inte någon enklare definition för *tvåspråkighet* heller. Skutnabb-Kangas (1981: 83, se även Virta 1994b: 26) konstaterar att det finns nästan lika många definitioner av begreppet som det finns forskare som har forskat i temat. Dessutom använder en stor del av människorna två eller flera språk i sin vardag (Wei 2000: 5) och därför har temat studerats mycket.

Tvåspråkigheten kan delas in i definitioner som baseras på fyra kriterier på samma sätt som modersmål. Definitioner som baserar sig på kompetens kan variera mycket. En del av definitionerna är stränga, t.ex. Brauns definition "aktiv, fullständig likvärdigt behärskning av två eller flera språk" (refererad i Skutnabb-Kangas 1981: 85). Definitionen är problematisk eftersom det nästan är omöjligt att definiera "fullkomlig" behärskning av språket (Skutnabb-Kangas 1981: 43–44). Enligt ursprungsdefinitionen har man lärt sig två språk samtidigt. Med funktionsdefinitionen avses att man kan använda två språk i de flesta situationer. Attitydsdefinition baserar sig på att individen identifierar sig med två språk. (Skutnabb-Kangas 1981: 83–93) Virta (1994b: 28) anser dessa definitioner problematiska eftersom varje människa kan tolka kriterierna annorlunda.

Enligt Skutnabb-Kangas (1981: 97–99) finns det olika sätt att bli tvåspråkig. Den första kategorin är *naturlig tvåspråkighet-skoltvåspråkighet/kulturell tvåspråkighet*. Naturligt tvåspråkiga har lärt sig två språk, t.ex. eftersom det talas olika språk hemma eller att familjen talar ett annat språk än omgivningen. Då kan tvåspråkigheten bli något som individen behöver för att kunna klara sig. Med skoltvåspråkigheten och kulturell tvåspråkigheten syftas däremot på resultaten av formell undervisning eller för arbetets skull inlärt främmande språk. Den andra kategorin är *elittvåspråkighet-folktvåspråkighet*. *Elittvåspråkiga* har oftast fått utbildning på ett främmande språk och tillfälle att använda det. *Folktvåspråkiga* är oftast tvungna att lära sig det andra språket på grund av umgänge med människor som talar det. (Skutnabb-Kangas 1981: 97–99)

Det har även gjorts skillnad mellan *simultan* och *successiv* tvåspråkighet. Simultant tvåspråkiga har lärt sig två språk från början medan den successiva tvåspråkigheten syftar på att barn har lärt sig två språk efter varandra. (Håkansson 2003: 20)

Håkanssons (2003: 13) definition av tvåspråkighet är att det används mer än ett språk bland barn och ungdomar. Hon tar dock fram problematiken med att definiera begreppet. Enligt

Håkansson (2003: 18) har inställningen till tvåspråkighet förändrats inom forskningen. Tidigare gällde tanken om tvåspråkighet som ett fenomen som baserar sig på kompetens. Som exempel tar hon fram Bloomfields definition från 1933: “native-like control of two or more languages”. Nuförtiden krävs dock ingen fullständig behärskning av två språk för att individen kan avses vara tvåspråkig utan det betonas t.ex. användning av två språk i dagligt liv (Håkansson 2003: 19–20). Ett exempel på en nyare definition är Lüdiss (2002, refererad i Håkansson 2003: 19) “who uses two (or more) linguistic varieties in his/her daily life”. Dessutom anses tvåspråkighet vara en dynamisk egenskap hos en individ (Garcia 2012: 4).

2.4 Bakgrund om sverigefinnar

Med tanke på sverigefinnarnas historia anser jag att det är viktigt att ta upp de centrala faktorer som påverkat flyttningen från Finland till Sverige. Eftersom informanterna i denna avhandling är ättlingar till invandrare under 1960–1970-talen, koncentrerar jag mig i beskrivningen på tiden efter andra världskriget.

Allardt (1996: 17) konstaterar att det finns långa traditioner i in- och utvandringen mellan Finland och Sverige. Enligt honom finns det historiska faktorer som har påverkat detta. De viktigaste faktorerna är att samhällsliga strukturer och statsorganisation är likadana, att Finland och Sverige ligger geografiskt nära varandra och att det finns traditioner i in- och utvandringen mellan länderna. Dessutom finns det även likheter i kulturen liksom religionen samt gemensamma traditioner i lagarna. (Allardt 1996: 19)

Under åren 1948–50 och 1953–54 var arbetslöshetssiffrorna höga i Finland. Dessutom fanns det bostadsbrist i städerna. De här faktorerna påverkade ökningen av utvandringen. Det var dock inte enkelt att lämna Finland förrän år 1954, eftersom det fram till dess hade behövts ett pass för att utvandra. Situationen förändrades 1954 då man kom överens om passfrihet och en gemensam arbetsmarknad i Norden. Detta skapade dock problem i att dokumentera in- och utvandring mellan de nordiska länderna. (Allardt 1996: 31–32)

Enligt Allardt (1996: 33) skedde den kanske mest betydelsefulla och största utflyttningen från Finland till Sverige under åren 1969 och 1970. I Sverige växte ekonomin mycket på 1950–60-talen och invandringen till Sverige garanterade arbetskraft. Även Finland hade en snabb tillväxt i ekonomin på 1960-talet, men under 1967 och 1968 drabbades Finland av en stor

arbetslöshet vilket ökade utvandringen (Allardt 1996: 33). Laakkonen (1996: 107) konstaterar att även förändringen i den finska näringslivsstrukturen var en viktig faktor bakom utflyttningen från landet mellan 1954 och 1970.

Under åren 1961–1970 var antalet finska invandrare i Sverige ca 198 000 varav 66 500 återflyttade (Laakkonen 1996: 113). Reinars (1996: 64) konstaterar att det inte är lätt att uppskatta antalet personer med finsk bakgrund i Sverige eftersom alla inte har registrerats som invandrare i Sverige. Dessutom finns det inte någon insamlad data om modersmål i Sverige (Lainio 2007: 9).

Eftersom informanterna i denna avhandling är finskättade invandrare från Sverige och det finns skäl att tro att de har med sig den sverigefinska kulturen och det finska språket, anser jag att de kan kallas återinvandrare. På grund av de stora flyttningsrörelserna från Finland till Sverige anser Häggström m.fl. (1990: 235) att återinvandring är en naturlig företeelse. Cerase (1974, refererad i Häggström et al. 1990: 237–238) delar in orsaker till återinvandringen i fyra kategorier: *return of failure*, *return of conservation*, *return of innovation* och *return of retirement*. *Return of failure* betyder att man inte har lyckats anpassa sig till den nya omgivningen. *Return of conservation* innebär att individen håller fast vid gamla värderingar. Med *return of innovation* menas att återflyttare har sådana kunskaper som de kan nyttja i hemlandet. *Return of retirement* sker när man flyttar till hemlandet efter pensioneringen.

2.5 Tidigare forskning

Språklig och nationell identitet samt tvåspråkighet är fenomen som har studerats relativt mycket. Dessutom har man forskat ganska mycket om sverigefinnar. Vid Jyväskylä universitet har det gjorts några magisteravhandlingar om sverigefinnar och finska krigsbarn i Sverige angående deras identitet och uppfattningar om tvåspråkighet. I det följande sammanfattar jag några av dessa studier.

Saarenlaita (2009) undersökte i sin magisteravhandling tvåspråkighet samt språklig och nationell identitet hos andra generationens sverigefinnar. Hon analyserade materialet som bestod av tre intervjuer. Resultaten visade att alla informanter kände sig mer som finnar än svenskar, men en informant tog också upp begreppet dubbel identitet. Alla såg tvåspråkigheten som en positiv sak. Riikonen (2013) studerade i sin magisteravhandling

språklig identitet och tvåspråkighet hos sverigefinländska återinvandrare. Genom att intervjua sju informanter kom hon fram till att de flesta informanterna ansåg tvåspråkigheten som en positiv företeelse. Dessutom hade några informanter en dubbel språklig identitet, d.v.s. de identifierade sig med både svenska och finska. Komu (2013) fick liknande resultat i sin magisteravhandling. Syftet med hennes avhandling var att beskriva språklig anpassning hos första generationens sverigefinnar och hurdan språklig identitet de har. Enligt resultaten hade många informanter dubbel etnisk och språklig identitet, men några informanter betonade också finskhet eller svenskhet i sina berättelser. Materialet i hennes undersökning bestod av sex berättelser och resultaten analyserades på ett kvalitativt sätt.

Virta (1989, refererad i Virta 1994a, 1994b) studerade etnisk identitet hos tre olika elevgrupper: återflyttade elever i Finland, elever som vuxit upp i Finland och finska elever i Sverige. Han gjorde en jämförelse mellan dessa tre gruppers etniska identitet beträffande det kognitiva och känslomässiga innehållet i den. Som undersökningsmaterial hade han 281 skoluppsatser med rubriken "Hur det är att vara finländare". Noggrannare frågor var t.ex. när informanterna känner sig stolta över att de är finländare och hur de trivs i Finland/Sverige. 103 av elever var återflyttade, 103 elever som vuxit upp i Finland och 75 var finska elever i Sverige. Som metod använde Virta (1989, refererad i Virta 1994b: 37) kvantitativ innehållsanalys. Resultaten (Virta 1989, refererad i Virta 1994b: 37–39) visade att de tydligaste skillnaderna mellan grupperna var på högstadiet och mellan i Finland uppvuxna elever och de två resterande grupperna när det handlade om den nationella identiteten. Elever som vuxit upp i Finland var stolta över Finland, men de hade också de mest negativa och stereotypiska föreställningarna om finsk kultur. Stereotyper förekom också hos de två övriga grupperna. Även om eleverna i alla grupperna i allmänhet ansåg finskhet som något positivt, dominerades den finska kulturidentitetens innehåll av negativa känslor. De negativa uppfattningarna berörde dock mest finländarnas beteende, inte finska språket.

En nyare undersökning om sverigefinnar har gjorts vid Mälardalens universitet. Gynne (2016) studerade i sin doktorsavhandling 11–13 år gamla ungdomar som går i en sverigefinsk skola och deras språkande samt språkande i relation till menings- och identitetsskapande. Resultaten visade att både finska och svenska verkar ha en given plats i ungdomarnas liv.

3 MATERIAL OCH METOD

3.1 Kvalitativ metod och innehållsanalys

Eftersom denna avhandling syftar på att studera informanternas egna tankar om och erfarenheter av deras språkliga och nationella identitet, anser jag att en kvalitativ analysmetod och en fallstudie är de lämpligaste metoderna. Merriam (1994: 24) konstaterar att man med hjälp av fallstudien kan undersöka en specifik företeelse, t.ex. en person eller en händelse. Enligt Grünbaum (2007: 84) syftar fallstudien på att få ett helhetsintryck och förståelse av de studerade enheterna. Tuomi och Sarajärvi (2009: 91) påpekar att innehållsanalys är ett vanligt sätt att analysera resultaten i kvalitativa studier. Den kan användas som en öppnare teoretisk ram för analysen eller som en enskild metod (Tuomi och Sarajärvi 2009: 91). Jag använder innehållsanalys som analysmetod i denna avhandling.

Som insamlingsmetod använder jag intervjuer. Dufva (2011: 131–133) konstaterar att intervju används som insamlingsmetod när man vill ha information om någon företeelse eller när forskare vill betona informanternas egna uppfattningar och åsikter. Dufva (2011: 134) påpekar också att intervju inte syftar på att generalisera resultaten utan syftet är att få fram informanternas "egen röst". Intervjuer koncentrerar sig på att beskriva informanternas subjektiva upplevelser. Jag anser att intervjuer är ett passande sätt att samla in material till min avhandling eftersom den fokuserar på informanternas egna tankar och attityder och syftar på att få djupare information om dem. Jag använder en delvis strukturerad intervju som även kallas temaintervju (Tuomi och Sarajärvi 2009: 75). Med hjälp av den kan man få en viss information, men den här typen av intervju möjliggör också att situationen kan utvecklas och nya idéer kan dyka upp under intervjun (Merriam 1994: 88). Materialet i min avhandling består av tre intervjuer. De intervjuade är tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland.

3.2 Informanter

Informant A

Informant A är en 27-årig man. Han är född i Gagnefs kommun i Sverige och flyttade till Finland 2011. Första språk han lärde sig var finska, men nuförtiden använder han både finska och svenska med sin familj och sina vänner. Han har gått i skola på svenska men har fått

undervisning i finska på lågstadiet och mellanstadiet, ungefär en timme per vecka. Informant A är svensk medborgare.

Informant B

Informant B är en 26-årig man som är född i Gagnefs kommun. Han flyttade till Finland 2014. Han har lärt sig finska språket först men använder nuförtiden också svenska med sin familj. Han har fått lite undervisning i finska men har gått i en svenskspråkig skola. Informant B har ett dubbelt medborgarskap; finskt och svenskt.

Informant C

Informant C är 25 år gammal. Hon är född i Kalix och levt sin barndom i Haparanda. Hemma har hon talat svenska med sin mamma och finska med sin pappa. Hon har inte fått någon undervisning i finska. Hon flyttade till Finland 2010. Informant C har både finskt och svenskt medborgarskap.

4 RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel kommer jag att presentera resultaten och analysera materialet från intervjuerna. Dessutom svarar jag på mina forskningsfrågor. Intervjufrågorna var på svenska, men informanterna fick välja om de ville svara på finska eller svenska. Två informanter ville bara prata svenska, men en informant använde delvis även finska.

4.1 Språklig identitet

I det följande presenterar jag resultaten om språklig identitet samt informanternas tankar om deras tvåspråkighet. Den första forskningsfrågan var om informanterna identifierar sig svenskspråkiga, finskspråkiga eller flerspråkiga. Jag använder Virtas (1994a: 24–25) definition av språklig identitet och Skutnabb-Kangas (1981: 22–26) definition av modersmål och tvåspråkighet i analysen.

Enligt informant A är frågan om modersmålet inte entydig:

- (1) Mitt modersmål är ju finska eller jag har lärt mig finska först så egentligen är det ju finska men jag tycker att det känns som att det är svenska.

Han kunde alltså inte precisera sitt modersmål utan han tyckte att det med tanke på det första inlärd språket skulle vara finska men identitetsmässigt skulle det vara svenska. Han definierar sitt modersmål enligt Skutnabb-Kangas (1981: 22–23) ursprungs- och attitydskriterier.

Enligt Virta (1994a: 24) innebär individens språkliga jagidentitet att individen klarar sig bra i språkliga situationer. Med tanke på informant A:s förmåga att kunna klara sig bra med både finska och svenska i olika situationer (se citat 9), verkar Virtas (1994a: 24) definition stämma i denna informants fall. Virtas (1994a: 24) definition av språklig självuppfattning är förknippad med hur man uppfattar sin språkfärdighet i ett visst språk. Informant A anser att han kan finska och svenska lika bra (se citat 9) men han säger dock att det nuförtiden känns lättare att prata finska utom med vissa personer:

- (2) Om jag får välja nu så är det nästan alltid finska, det känns lättare. Med vissa personer pratar jag dock hellre svenska fast de kan finska, även fast jag pratar finska mer.

Informant A uppger också att han inte tänker bara på svenska nuförtiden utan även på finska.

- (3) ...kanske för (sic.) ett eller två år så har jag börjat tänka på finska också.

Om språkets betydelse för identiteten konstaterar informant A att om han inte skulle kunna finska eller svenska skulle det kännas som att någonting fattades. I citat 4 tar han fram vilken betydelse t.ex. finska språket har för honom, men han tycker att det även gäller svenska. Den här aspekten stöder Haglunds (2004: 363) och Rönnholms (1999: 33) åsikt om att språket och identitet är tätt förknippade med varandra.

- (4) Då är jag inte jag om jag inte kan finska.

Informant B tycker att hans modersmål är svenska, även om han först har lärt sig finska (citat 5). Hans motivering för modersmålet kan jämföras med Skutnabb-Kangas (1981: 22) kompetenskriterium. Beträffande funktionskriteriet använder han finska på jobbet, med sin fru och sina finska kompisar, men han läser bara på svenska. Dessutom säger han att han använder svenska med sina föräldrar och syskon och om han får välja, använder han svenska.

- (5) Jag skulle säga att det är svenska eftersom det är det språk som jag har lärt mig först ordentligt. Jag lärde mig finska först men vad ett några år gammalt barn lär sig är inte särskilt rikt språk.

Enligt informant B känns det lättare att använda svenska och särskilt i sådana situationer när han skriver eller använder fackspråk. Hans motivering för detta är att han inte har gått i skola på finska. Han påpekar också att han mest tänker på svenska. Om man jämför med Virtas (1994a: 24) indelning av språklig identitet i språklig jagidentitet och språklig självuppfattning, verkar de båda vara starka hos informant B när det gäller svenska. Å andra sidan tycker han att han klarar sig med båda språken i båda samhällena (se citat 12). Språklig jagidentitet är kanske mindre stark när det gäller finska jämfört med svenska eftersom han konstaterar att svenska känns lättare att använda.

Informant B tycker att språken har en stor betydelse för hans identitet:

- (6) Ju mer språken har blivit jämbördiga för mig(...)desto mer känner jag att jag är inte finsk eller svensk, utan jag är både och, bägge språken är väldigt stor del av min identitet.

Han uppger också att om ett av språken, t.ex. svenska skulle vara avsevärt mycket starkare, skulle han känna sig mer svensk. Han anser således att språket även påverkar hans etniska identitet, vilket överensstämmer med Virtas (1994a: 24–25) konstaterande om att språklig och etnisk identitet ofta är överlappar. Dessutom stöder det Lainios (1996: 255) synpunkt om att språkets funktion kan vara en social eller etnisk symbol (jfr avsnitt 2.1.2).

Informant C definierar sitt modersmål på följande sätt:

- (7) Finska mutta kyllä mä nyt ehkä sanosin että se on ruotsi, tai siis suomea me ollaan opittu eka mut ruotsia ollaan käytetty kaikista eniten.
- (7)' Finska men jag skulle nog säga att det är svenska, eller finska har vi lärt oss först men svenska har vi använt mest.' (min egen översättning)

Hon motiverar sitt modersmål med hjälp av ursprungs- och funktionskriterierna, men hon tycker att funktionskriteriet bestämmer hennes modersmål. Hon anser i likhet med informant A att frågan om modersmålet inte är entydig. Informant C tar också fram i sin definition av modersmålet att hon har gått i skola på svenska och bara pratat finska med sin pappa.

För informant C spelar det inte någon stor roll om hon använder finska eller svenska, men hon uppger att hon tänker på svenska. Hennes språkliga jagidentitet är stark i båda språken eftersom hon kan använda dem i alla situationer och båda språken känns lätta att använda. Hon tycker också att språket är viktigt för hennes identitet:

- (8) Om man inte kan uttrycka sig och komma in i gänget(...)man kan kanske inte vara sig själv, kanske så.

Som jag tidigare konstaterat (jfr avsnitt 2.2), finns det inte någon entydig definition av modersmålet. Det kom också fram i informanternas fall eftersom alla inte kunde definiera sitt modersmål på ett entydigt sätt. Deras språkliga identitet skiljer sig från varandra. Informant B tycker att hans språkkunskaper är bättre i svenska än i finska medan informant A tycker att det är lättare att använda finska. Informant C för sin del tycker att båda språken känns lätta att använda. Alla de tre informanterna anser dock att de klarar sig med båda språken, vilket betyder att de har ett starkt språkligt självförtroende i finska och svenska. Det språkliga självförtroendet är dock kanske inte lika starkt i finska och svenska hos informant B. Alla tre konstaterar att språket har en viktig betydelse för deras identitet, vilket bekräftar det som många forskare har konstaterat om språkets betydelse för individens identitet (jfr avsnitt 2.1.1).

4.1.1 Enspråkig, tvåspråkig eller flerspråkig?

Informant A anser att han är tvåspråkig eftersom han kan finska och svenska lika bra:

- (9) Jag kan båda språken bra, jag tror att jag skulle nog nästan säga att jag kan lika bra.

Informant A tar också fram att han kan använda båda språken i många situationer. Hans motivering för sin tvåspråkighet kan jämföras med Skutnabb-Kangas (1981: 85–89) kompetenskriterium men också med funktionskriterium, eftersom han använder båda språken. Som exempel nämner han att han använder både finska och svenska med sina föräldrar, syskon och kompisar:

- (10) Med mamma är det mycket finska men med pappa pratar jag mest svenska. Med min syster och storebror pratar jag svenska men med min lillebror pratar jag nästan alltid finska.
(11) Med en kompis pratar jag ibland svenska och ibland finska.

Informant A har lärt sig finska först eftersom hans föräldrar har pratat finska. Svenska lärde han sig ungefär i 4–5 års ålder. Han har alltså blivit tvåspråkig på ett naturligt sätt (jfr avsnitt 2.3) eftersom han har talat finska hemma men har lärt sig svenska på daghem och i skola. Han har lärt sig språken successivt (jfr avsnitt 2.3).

Informant B anser också att han är tvåspråkig. Han motiverar det på följande sätt:

(12) Jag kan göra mig förstådd och fungera i bägge samhällen i både Finland och Sverige utan några problem, på finska klarar jag mig helt okej, jag har inga svårigheter med finskan, och svenskan är ännu bättre så att bägge två fungerar.

Informant B motiverar sin tvåspråkighet med funktionskriteriet (jfr avsnitt 2.3). Han klarar sig med båda språken utan problem även om svenska är starkare. Dessutom säger han att han använder båda språken i sin vardag i olika situationer.

Informant B har lärt sig finska språket först men enligt honom kan han svenska bättre. Svenska språket lärde han sig ungefär i 5 års ålder eftersom det talades i omgivningen och han har således lärt sig språken successivt (jfr avsnitt 2.3). Han har också blivit tvåspråkig naturligt (jfr avsnitt 2.3).

Enligt informant C är hon tvåspråkig och hon motiverar det med funktionskriteriet:

(13) Jag har väl alltid pratat svenska och finska och använt dem så mycket i vardan.

Som de andra informanterna har också informant C blivit tvåspråkig naturligt i hemmiljön. Hon har pratat svenska med sin mamma och finska med sin pappa, vilket betyder att hon har lärt sig två språk simultant, d.v.s. från början (jfr avsnitt 2.3).

Alla de tre informanterna tycker att de är tvåspråkiga. Deras motiveringar för tvåspråkigheten varierar, men mest grundar sig deras motiveringar på funktionskriteriet. De tre informanterna identifierar sig således både med svenskspråkiga och med finskspråkiga, även om ett av språken är starkare hos två informanter.

4.2 Nationell/etnisk identitet

I detta avsnitt presenterar jag resultaten om nationell identitet samt svarar på forskningsfrågan om informanterna identifierar sig som svenskar respektive finnar.

Informant A anser att när han bodde i Sverige, kände han sig finsk, men nu när han bor i Finland, känner han sig svensk (citatt 14). Han anser också att det finns vissa situationer där han känner sig särskilt svensk, som t.ex. när han firar högtider som är annorlunda i Sverige. Å andra sidan kom han inte på någon situation där han skulle känna sig särskilt finsk.

(14) I Sverige kände jag mig finsk om jag jämför mig med svenskarna. (...) Nu känner jag mig svensk när jag bor i Finland.

Han kunde ändå inte förklara vad det är som orsakar det här, men han tror att det har någonting med kultur att göra. Virtas (1994b: studie 3: 8) definition av nationell identitet är att den betyder tillhörighet. Med tanke på nationell tillhörighet känner informant A sig som svensk (cit. 15).

(15) Jag känner mer tillhörighet med Sverige och jag antar att det har nånting att göra med att jag har bott där större del av mitt liv.

Nuförtiden känner informant A sig hemma både i Sverige och i Finland, men han påpekar att Sverige känslomässigt är viktigare. I citat 16 uppger han att han hejar på Sverige när Finland och Sverige spelar mot varandra. Här tar han också fram den känslomässiga sidan av sin nationella identitet.

(16) Jag hejar på Sverige såklart (...) Enligt rykten höll jag på Finland när jag var liten men sen har det gått över till Sverige, det känns mer i hjärtat.

Informant B verkar ha likadana tankar om sin nationella identitet som informant A. Enligt informant B kände han sig som finsk i Sverige men känner sig som svensk i Finland. Å andra sidan betonar han att det inte finns något behov att bestämma sig om han är finsk eller svensk eftersom han är båda:

(17) Jag kan inte välja är jag finsk eller svensk utan jag känner just att jag är bägge två och jag tycker inte att jag ska behöva välja heller eftersom jag är bägge två.

I vissa situationer känner informant B sig som svensk och i vissa som finsk. Svenskheten framhävs när han diskuterar med sina finska vänner om något ämne som svenskar har en annan syn på. Dessutom tycker han att när det gäller kulturen, känner han sig som svensk (cit. 18), eftersom man enligt honom har bättre förståelse för andra kulturer i Sverige än i Finland. Han känner sig som finsk när mer konservativa saker kommer på tal, som t.ex. Finlands historia (cit. 19).

(18) ...och ja när man pratar om kulturen helt enkelt skulle jag säga, då känner jag mig absolut mer som svensk eftersom i Sverige man tar mer hänsyn till andras kulturer och man förstår andra kulturer på ett helt annat sätt än vad det är idag i Finland, då känner jag verkligen att jag är svensk.

(19)...då är det mer konservativa tankar som kommer fram (...) Det gör man inte i Sverige på samma sätt just hur man har respekt för äldre och hur man har respekt för det som har varit. (finskhet)

På grund av att han har bott i Sverige 24 år av sitt liv, känner informant B sig hemma i Sverige. Han tycker dock att han också börjar känna sig mer och mer hemma i Finland. På frågan om han hejar på Sverige eller på Finland svarade han att han hejar på Finland eftersom han är uppvuxen med det.

I likhet med de förstnämnda informanterna kände också informant C sig finsk när hon bodde i Sverige, men hon känner sig svensk nu. Hon uppger dock att hon har börjat känna mer tillhörighet med finnar, men hon vill känna sig fortfarande svensk och identifiera sig med svenskar (citat 20). Hennes vilja att vara svensk är således stark.

(20)...nu när man har bott här så länge då är jag väl kanske mer finsk nuförtiden men jag vill, jag försöker vara svensk, hålla fast i mina svenska gener och sådär (...) jag vill identifiera mig med svenskar.

Informant C konstaterar också att hon känner sig hemma i båda länderna, men Sverige känns lite mer som hemma. Dessutom anser hon att hon är lite mer svensk när det gäller högtider, såsom jul eller midsommar.

Med tanke på nationell identitet, tycker alla informanterna att de kände sig som finnar när de bodde i Sverige men känner sig som svenskar nu. Alla tre informanterna har större känslomässiga band till Sverige än till Finland, vilket troligtvis beror på att de har bott där största delen av sina liv. Det finns vissa situationer när informanterna känner sig särskilt svenska, såsom högtider eller när man talar om vissa samhällsrelaterade saker. Informanternas nationella identitet är inte entydig utan de känner sig både finska och svenska, vilket beror också på situationen och om de är i Finland eller i Sverige.

4.3 Identitet efter flytten till Finland

I detta avsnitt svarar jag på forskningsfrågan om informanterna anser att deras språkliga samt nationella identitet har förändrats efter flytten till Finland genom att analysera resultaten.

Informant A och C anser att deras nationella identitet har förändrats efter flytten till Finland på det sättet att de kände sig som finnar när de bodde i Sverige men nuförtiden känner de sig

som svenskar. Informant B är av samma åsikt men han uppger vidare att han inte behöver välja om han är finsk eller svensk utan han är både och (se citat 17). Han har konstaterat det efter flytten till Finland.

Även om informanterna A och B rapporterar att de har börjat känna sig mer och mer hemma i Finland, är de av den åsikten att de fortfarande känner mer tillhörighet med Sverige. Informant C tycker att hon har börjat bli mer finsk, men hon vill hålla fast vid sina svenska rötter.

Informant A anser att det språk han tänker på har förändrats efter flytten till Finland (se citat 3). Han påpekar att han tidigare bara tänkte på svenska men nuförtiden tänker han också på finska. Dessutom använder han finska mycket mer än svenska eftersom de flesta kompisar och arbetskamrater pratar finska. Informant B för sin del anser inte att hans språkliga identitet skulle ha förändrats så mycket. Det enda som han nämner är att han använder finska mer än tidigare. Han tycker att det fortfarande är lättare att använda svenska, medan informant A anser att finska känns lättare nuförtiden. För informant C är båda språken jämbördiga nuförtiden eftersom hon har bott så länge i Finland. Hon använder dock finska mer än svenska idag.

I likhet med Haglund (2004: 360–361) kan jag konstatera att identiteten i dessa informanters fall varierar beroende på tid och kontext. Informanterna i denna avhandling tycker att deras nationella identitet delvis beror på om de bor i Sverige eller i Finland. Trots förändringen har de starkare känslomässiga band till Sverige än till Finland.

När det gäller språklig identitet, verkar förändringen bero på hur länge informanten har bott i Finland. Informant C har bott i Finland längst och för henne verkar det vara likgiltigt om hon använder finska eller svenska. Informant A har bott i Finland näst längst och han tycker att det är lättare att använda finska men inte i alla situationer. Informant B har flyttat till Finland sist av informanterna och han talar helst svenska. Den största förändringen har alltså skett i informanternas språkliga jagidentitet, eftersom alla informanter anser att de nuförtiden klarar sig på båda språken. Språklig självuppfattning är hos en informant delvis ännu starkare när det gäller svenska, men hos de två andra informanterna verkar den vara relativt likvärdig i båda språken.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att sammanfatta undersökningens viktigaste resultat och jämföra resultaten med min hypotes. Dessutom jämför jag resultaten med den tidigare forskningen som har gjorts om temat. I slutet av kapitlet redogör jag för reliabilitet och validitet för denna undersökning samt avslutar avhandlingen med kommentarerna om möjligheter till fortsatt forskning.

5.1 Sammandrag av resultaten

Syftet med denna avhandling var att studera språklig och nationell identitet hos tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland samt deras tankar om möjliga förändringar i deras språkliga och nationella identitet. Resultaten visar att det finns variation i informanternas språkliga identitet. Gemensamt är dock att alla upplever sig vara tvåspråkiga. Den gemensamma motiveringen som informanterna uppger för sin tvåspråkighet är Skutnabb-Kangas (1981: 88–89) funktionskriterium. Finska språkets roll i den språkliga identiteten verkar enligt resultaten vara varierande hos informanterna. Alla tycker dock att de klarar sig både med svenska och med finska.

Den nationella identiteten är liknande hos de tre informanterna på det sättet att alla hade känt sig som finnar i Sverige, men nu när de bor i Finland känner de sig som svenskar. Alla tre uppger att de känner eller vill känna mer tillhörighet med Sverige än med Finland och således är deras nationella identitet mer svensk, men en informant tycker också att han är både svensk och finsk.

Efter att informanterna har flyttat till Finland, har den språkliga identiteten förändrats hos två av informanterna så att finska språket har blivit starkare. Alla de tre informanterna känner sig dock fortfarande tvåspråkiga. Den nationella identiteten verkar fortfarande vara starkt svensk, även om informanterna har börjat känna sig hemma även i Finland. Två informanter tycker att de skulle kunna flytta tillbaka till Sverige medan en informant uppger att han vill bo kvar i Finland.

Hypotesen för denna avhandling var att informanterna identifierar sig mer med Sverige och svenska språket än med Finland och finska språket. Resultaten visar att även om de tre informanterna på något sätt har börjat identifiera sig med finnar och Finland, är den svenska

nationella identiteten ändå starkare. Således stämmer hypotesen när det gäller den nationella identiteten, men Finlands del i informanternas nationella identitet är delvis större än vad jag trodde.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att informanterna delvis har liknande tankar om sin språkliga och nationella identitet, som t.ex. att alla känner sig som tvåspråkiga och i några situationer som svenskar och i vissa situationer som finnar. Eftersom denna avhandling är en fallstudie och alla informanter är olika individer, är det naturligt att informanternas tankar också avviker från varandra. Avvikande faktorer är t.ex. tvåspråkighetsgraden samt finska språkets och finskhetens roll i deras identitet.

5.2 Jämförelse med tidigare studier

Vid Jyväskylä universitet har det gjorts några magisteravhandlingar om likadana teman som jag har. Jag presenterade dem i avsnitt 2.5. I min undersökning fick jag delvis likadana resultat som de tidigare avhandlingarna, men delvis var resultaten också olika.

Riikonens (2013) resultat lyfte fram att några informanter identifierade sig med både finska och svenska, vilket även kom fram i min studie. En informant i min avhandling uppger att finska och svenska är helt jämbördiga i hennes liv. Här kan man tala om *dubbel språklig identitet*, d.v.s. informanten identifierar sig med både finska och svenska. Dessutom kom det fram i Riikonens (2013) studie att individens identitet inte är oföränderlig. Detta stämmer överens med min undersökning, eftersom informanterna tycker att deras nationella identitet är situationsberoende.

Avvikande från Saarenlaitas (2009) resultat tycker informanterna i min avhandling att de identifierar sig mer med svenskar än finnar. Detta kan bero på att mina informanter är tredje generationens sverigefinnar medan informanterna i Saarenlaitas undersökning var andra generationens sverigefinnar. Å andra sidan kom i hennes undersökning fram begreppet dubbel identitet, vilket en informant också beskriver i min studie (se citat 17). Komus (2013) magisteravhandling visade att många informanter hade en dubbel etnisk och språklig identitet, vilket delvis stämmer överens med resultaten i min avhandling. Alla de tre informanterna i min studie tar fram både finska och svenska språket samt finskhet och svenskhet, även om ett av språken eller en av nationaliteterna är starkare hos två informanter.

5.3 Reliabilitet och validitet

Enligt Kalaja m.fl. (2011: 21) kan med *reliabiliteten* och *validiteten* mätas hur man har lyckats med studien. Med reliabiliteten värderas hur exakta resultat man har fått i sin undersökning. För att studien ska vara reliabel, ska man upprepa samma studie och kunna få samma resultat. Med validiteten syftas däremot på om studien verkligen mäter det, som den syftar på att mäta. Vidare kan validiteten delas in i *inre* och *yttre validiteten*. Med den inre validitet värderas hur kompetent studien har planerats och genomförts medan man med den yttre validiteten värderar om man kan generalisera resultaten. (Kalaja m.fl. 2011: 21)

Om man skulle upprepa min studie med samma informanter och intervjufrågor, tror jag att man skulle få liknande resultat. Intervjuarens personlighet eller intervjusituationen kan dock påverka resultaten på något vis. Eftersom denna undersökning var en fallstudie, var syftet inte att generalisera resultaten. Därför kan man inte värdera studien med den yttre validiteten. På grund av att jag kunde svara på mina forskningsfrågor, finns det skäl att tro att undersökningen var valid.

Jag anser att intervjumetoden var mest passande för denna undersökning, eftersom temat var sådant till sin natur att man behöver relativt djupgående svar för att kunna analysera dem. Å andra sidan verkade några av mina intervjufrågor vara svåra för informanterna, även om jag skickade frågorna till dem på förhand. Detta kan bero på att informanterna inte tidigare hade funderat på sin språkliga eller nationella identitet så djupgående. Jag skulle ha kunnat fundera på frågorna lite noggrannare på förhand, men det är svårt att veta hur informanterna upplever frågorna.

5.4 Avslutning

I denna kandidatavhandling har jag redogjort för språklig och nationell identitet hos tredje generationens sverigefinnar som har flyttat till Finland. Identitet är ett riktigt omfattande begrepp och jag anser att inom ramen för en kandidatavhandling är det inte möjligt att göra en riktigt djupgående analys av språklig eller nationell identitet. Dessutom är begreppen modersmål och tvåspråkighet inte helt oproblematiska, vilket även kom fram i min studie. I fortsatt forskning kunde temat undersökas mer djupgående och med flera intervjufrågor. För vissa kan det vara svårt att tala om sin identitet för en främmande person i en intervjusituation

och därför kunde även narrativa metoder användas i undersökningen. Jag skulle kunna utveckla detta tema vidare i min magisteravhandling.

LITTERATUR

- Allardt, E. 1996. Finskans ställning i Sverige och dess betydelse för sverigefinnarna. I: Lainio, J. (red.): *Finnarnas historia i Sverige. 3, tiden efter 1945*. Helsingfors, Stockholm: Finska historiska samfundet, Nordiska museet. 17–36.
- Bloomfield, L. 1933/1970. *Language*. Allen & Unwin Ltd. London.
- Braun, M. 1937. Beobachtungen zur Frage der Mehrsprachigkeit. *Göttingische Gelehrte Anzeigen*. 199, 115–130. (citerad i Haugen, Einar 1968. *Bilingualism. Definitions and Problems*. Harvard University, manuscript)
- Cerese, F. 1974. “Expectations and Reality: a case study of return migration from the United States to Italy.” I: *International Migration Review* 8/74
- Dufva, H. 2011. Ei kysyvä tieltä eksy: kuinka tutkia kielten oppimista ja opettamista haastattelun avulla. I: Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura. 131–145.
- Edwards, J. 2009. *Language and identity: an introduction*. Cambridge, UK. New York: Cambridge University Press.
- García, O. 2012. Theorizing translanguaging for educators. I: C. Celic & K. Seltzer: *Translanguaging: A CUNY-NYSIEB guide for educators*. 1–6.
- Grünbaum, N.N. 2007. *Identification of ambiguity in the case study research typology: what is a unit of analysis?*. Roskilde University: Qualitive Market Research. 78–97.
- Gynne, A. 2016. *Languaging and social positioning in multilingual school practices: studier of Sweden Finnish middle school years*. Västerås: Mälardalens universitet.
- Haglund, Ch. 2004. Flerspråkighet och identitet. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.): *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. 359–387.
- Håkansson, G. 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Hägström, N., Borgegård, N-E. & Rosengren, A. 1990. *När finländarna kom: migrationen Finland-Sverige efter andra världskriget*. Gävle: Statens institut för byggnadsforskning.

- Joseph, J.J. 2004. *Language and identity: national, ethnic, religious*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kalaja m. fl. 2011. Minustako tutkija? Johdattelua tutkimuksen tekoon. Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura. 8–32.
- Komu, R. 2013. *Narrativ analys av språklig identitet och anpassning hos första generationens sverigefinländare*. Pro gradu-avhandling. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Laakkonen, R. 1996. Finländarna på den svenska arbetsmarknaden efter andra världskriget – arbetskraftsfrågan i finsk-svenska relationer. I: Lainio, J. (red.): *Finnarnas historia i Sverige. 3, tiden efter 1945*. Helsingfors, Stockholm: Finska historiska samfundet, Nordiska museet. 107–141.
- Lainio, J. 1996. Finskans ställning i Sverige och dess betydelse för sverigefinnarna. I: Lainio, J. (red.): *Finnarnas historia i Sverige. 3, tiden efter 1945*. Helsingfors, Stockholm: Finska historiska samfundet, Nordiska museet. 255–310.
- Lainio, J. 2007. Bakgrund till och kontextualiseringen av pilotstudien Finskspråkiga studenters och elevers språkliga reproduktion. I: Nesser, A.: *Finskspråkiga studenters och elevers språkliga reproduktion*. Ett skolverksprojekt. Rapporter från Finskt språk- och kulturcentrum, 7. Mälardalens högskola. 9–12.
- Lüdi, G. 2002. Bilingualism is not enough! Plurilingual repertoires for the challenges of the 21st century. I: So, D.W.C. & Jones, G.M. (red.): *Education and society in plurilingual contexts*. Brussels University Press. 1–16.
- Merriam, S.B. 1994. *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- NE. 1995. *Nationalencyklopedin. Ett upplagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av statens kulturråd*. Sjuttonde bandet. Höganäs, Sverige: Bokförlaget Bra Böcker.
- Ouvinen-Birgerstam, P. 1984. *Identitetsutveckling hos barn. En jämförelse mellan finska, jugoslaviska och svenska barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Reinars, S.A. 1996. Den finländska befolkningen i Sverige- en statistisk-demografisk beskrivning. I: Lainio, J. (red.): *Finnarnas historia i Sverige. 3, tiden efter*

1945. Helsingfors, Stockholm: Finska historiska samfundet, Nordiska museet. 63–105.
- Riikonen, A. 2013. *Tvåspråkighet och språklig identitet hos sverigefinländska återinvandrare*. Pro gradu-avhandling. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Rönholm, R. 1999. *Identiteetin lähteillä: kulttuurijuuret minuuden ja opiskelun osana*. Turku: Turun yliopisto.
- Saarenlaita, S. 2009. *Tvåspråkighet och språklig identitet hos andra generationens sverigefinnar*. Pro gradu-avhandling. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Virta, E. 1989. *Hur är det att vara finländare? Etnisk identitet hos återflyttare och andra finländska ungdomar*. Forskningsgruppen för studier av etniska relationer, social kognition och tvåkulturell psykologi. Stockholms universitet: Centrum för invandringsforskning.
- Virta, E. 1994a. *Tvåspråkighet, tänkande och identitet- Studier av finska barn i Sverige och Finland, Del 1, Sammanfattning*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Virta, E. 1994b. *Tvåspråkighet, tänkande och identitet- Studier av finska barn i Sverige och Finland, Del 2, Delstudier*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Wei, L. (red.). 2000. *The bilingualism reader*. London: Routledge.
- Åmossa, B. 1978. *Finskt i Sverige. De finska invandrarbarnen i försvenskningssprocessen*. Åbo: Svenska litteratursällskapet i Finland nämnd för samhällsforskning.

BILAGA

Frågor för intervju

Bakgrundsinformation

1. Namn, ålder, födelseort, skolbakgrund (har du fått undervisning i finska osv.)
2. När flyttade du till Finland?
3. Varför flyttade du till Finland?

Språklig identitet/ tvåspråkighet

4. Vad är ditt modersmål? På vilka grunder bygger du det?
5. Vilket språk använder du mest?
6. I vilka situationer använder du finska? och svenska?
7. Vilket språk använder du helst?
8. Vilket språk använder du med dina
 - a. föräldrar
 - b. syskon
 - c. kompisar?
9. Vilket språk tänker du på?
10. Känns något av språken lättare att använda? I vilka situationer i så fall?
11. Känner du dig enspråkig, tvåspråkig eller flerspråkig? Motivera. / På vilket sätt känner du dig tvåspråkig?
12. Vilken betydelse har språket för din identitet?

Nationell identitet

13. När Finland och Sverige spelar mot varandra, hejar du på Finland eller Sverige?
14. När du bodde i Sverige, kände du dig som svensk eller finsk?
15. Nu, när du bor i Finland, känner du dig som svensk eller finsk?
16. Har det (om du känner dig som finsk eller svensk) förändrats efter att du har flyttat Finland?
17. (Vilka fördomar/attityder har du mött i Sverige/i Finland?)